

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАННЯ ПІДХОДЯЩОЇ РОБОТИ В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Людмила Миколаївна СІНЬОВА,

*кандидат юридичних наук, асистент
кафедри трудового права та права
соціального забезпечення юридичного
факультету Київського національного
університету імені Тараса Шевченка*

Актуальність даної теми зумовлена тим, що у сучасних умовах ринкових відносин існує попит і пропозиція на робочу силу, а процес працевлаштування залежить від ефективності посередницької діяльності служби зайнятості з підбору кваліфікованих працівників для роботодавців. Слід наголосити, що питання підбору підходящої роботи для безробітних регулюється Законом України «Про зайнятість населення» від 05 липня 2012 р. № 5067-VI та Порядком реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2013 р. № 198.

Відповідно до ст. 46 Закону України «Про зайнятість населення» [1] визначені умови підходящої роботи для безробітного:

1. Підходящою для безробітного вважається робота, що відповідає освіті, професії (спеціальності), кваліфікації особи з урахуванням доступності транспортного обслуговування, встановленої рішенням місцевої державної адміністрації, виконавчого органу відповідної ради. Заробітна плата повинна бути не нижче розміру заробітної плати такої особи за останнім місцем роботи з урахуванням середнього рівня заробітної плати, що склався у регіоні за минулий місяць, де особа зареєстрована як безробітний.

Під час пропонування підходящої роботи враховується тривалість роботи за професією (спеціальністю), кваліфікація, досвід, тривалість безробіття, а також потреба ринку праці.

2. Для осіб, які не мають професії (спеціальності) і вперше шукають роботу, підходящою вважається така, що потребує первинної професійної підготовки, зокрема безпосередньо на робочому місці, а для осіб, які бажають відновити трудову діяльність після перерви тривалістю, що перевищує шість місяців, підходящою вважається робота за професією останнього місця роботи або робота з проходженням попередньої перепідготовки за новою професією (спеціальністю) за направленням територіального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції.

3. У разі коли неможливо надати безробітному роботу за професією протягом шести місяців з дня перебування на обліку в територіальному органі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну

політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, йому пропонується підходяща робота з урахуванням здібностей, стану здоров'я і професійного досвіду, доступних для нього видів навчання та потреби ринку праці.

4. Для громадян, які не працювали за попередньо здобутими професіями (спеціальностями) понад 12 місяців, підходящою вважається робота, яку вони виконували за останнім місцем роботи, а робота за здобутими раніше професіями (спеціальностями) може вважатися підходящою за умови попереднього підвищення кваліфікації з урахуванням потреби ринку праці.

5. У разі зміни безробітним професії за направленням територіального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, підходящою вважається робота за новою та за попередньою професією (спеціальністю).

6. Підбір підходящої роботи для осіб з інвалідністю (у тому числі шляхом розумного пристосування існуючого або створення нового робочого місця) здійснюється відповідно до їх професійних навичок, знань, індивідуальної програми реабілітації та з урахуванням побажань щодо умов праці.

7. Для безробітних, які не мають професії, або таких, що працювали на роботах, які не потребують спеціальної підготовки, та перебувають на обліку в територіальному органі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, більш як шість місяців, підходящою роботою також вважається участь у громадських та інших роботах тимчасового характеру, тривалість яких перевищує один місяць.

Для громадян, які бажають відновити трудову діяльність після тривалої (більш як 12 місяців) перерви (крім громадян, яким до досягнення загальностановленого пенсійного віку залишилося два і менше років), підходящою роботою також вважається участь у громадських роботах, а також інших роботах тимчасового характеру, що відповідають їх освіті, професії (спеціальності), професійному досвіду, зокрема за спорідненими професіями, та тривають понад один місяць.

8. Підходящою для безробітного не може вважатися робота, якщо:

- місце роботи розташовано за межами доступності транспортного обслуговування, встановленої рішенням місцевої державної адміністрації, виконавчого органу відповідної ради;

- умови праці не відповідають правилам і нормам, встановленим законодавством про працю та охорону праці (в тому числі якщо на запропонованому місці роботи порушуються встановлені законом строки виплати заробітної плати);

- умови праці на запропонованому місці роботи не відповідають стану здоров'я громадянина, підтвердженому медичною довідкою.

9. Без згоди громадянина йому не може пропонуватися робота, яка потребує зміни місця проживання.

Відповідно до статті 21 Конвенції МОП №168 від 1988 року «Про сприяння зайнятості та захист від безробіття» при визначенні, яка робота є підходящою, враховується, зокрема, згідно з приписуваними умовами і до певної міри, вік безробітних, трудовий стаж за попереднім фахом, наявний у них досвід, тривалість періоду безробіття, становище на ринку праці, наслідки зазначеної роботи для їхнього особистого і сімейного становища і та обставина, що робоче місце може бути незайняте як прямий наслідок зупинки виробництва у зв'язку з трудовим спором, що ведеться [2].

Основною умовою для набуття незайнятим громадянином статусу безробітного є відсутність підходящої роботи. На ринку праці представлені особи, які володіють різними професіями (спеціальностями), різним освітнім рівнем, мають різну кваліфікацію та стаж роботи, а також особи, які вперше шукають роботу або тривало безробітні. Кожній з цих категорій підходить робота, яка відповідає саме їх професійним характеристикам. З огляду на це під підходящою роботою ми розуміємо таку роботу, яка найповніше відповідає професійній підготовці особи, що шукає роботу, досвіду роботи, стану здоров'я та положенню на ринку праці [3, с. 157].

У п.14 Рекомендації МОП №176 від 1988 року «Щодо сприяння зайнятості та захисту від безробіття» концепція підходящої роботи не повинна поширюватися: а) на зайнятість, що спричиняє зміну професії, яка не враховує здібності, кваліфікацію, набуті робочі навички, робочий досвід або потенціал перепідготовки заінтересованої особи; б) на зайнятість, що спричиняє зміну місця проживання на таке місце, де відсутні підходящі житлові умови; в) на зайнятість із значно гіршими умовами праці та значно меншою винагородою порівняно з тими умовами праці й винагородою, які в цілому надаються на розглядуваний момент за передбаченими для роботи спеціальністю й районом; г) на робоче місце, що стало вакантним через прямий наслідок тимчасового припинення роботи у зв'язку з трудовим спором; д) на зайнятість, відмова від якої з причини, крім тих, що зазначено в а) і г), і за відповідного врахування всіх супутніх обставин, зокрема сімейних обов'язків працівника, не може обґрунтовано бути поставлена йому за вину [4].

Проте, незважаючи на гнучкий підхід законодавця до визначення підходящої роботи та умов працевлаштування, на сьогодні, центри зайнятості не в повній мірі відповідають потребам ринку праці, що приводить до значної частини непрацевлаштованих осіб, що, в свою чергу, збільшує обсяг витрат на допомогу по безробіттю.

Варто наголосити, що для покращення працевлаштування варто стимулювати осіб, які потребують працевлаштування самим стати особами, які можуть працевлаштувати інших осіб. Таких результатів можна досягти шляхом мотивування осіб, які шукають роботу до зайняття в Україні підприємницькою діяльністю, з набором штату працівників з числа осіб, які шукають роботу, для виконання робіт за кордоном (дистанційно), що дозволить напрацьовувати стаж в Україні,

сплачувати податки та єдиний внесок на загальнообов'язкове державно соціальне страхування в Україні. Надавати можливість перекваліфіковуватись у різних сферах, впроваджувати інноваційні форми навчання та підбору роботи, включаючи проведення тренінгів у форматі Back to Work, створювати нові моделі співпраці між роботодавцями, громадськими організаціями та державними інституціями, з метою створення ефективного механізму для навчання та подальшого працевлаштування людей з числа різної категорії населення (молодь, особи похилого віку, особи з інвалідністю та інші).

Список використаних джерел:

1. Про зайнятість населення : Закон України : від 05.07.2012 р. №5067-VI. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2013, № 24, ст.243. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17> (дата звернення 23.03.2019).
2. Про сприяння зайнятості та захист від безробіття : Конвенція Міжнародної Організації Праці №168 від 1988 року. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_182 (дата звернення 23.03.2019).
3. Попов С. В. Зайнятість та ринок праці в умовах ринкової економіки : монографія ; Крим. юрид. ін-т Одес. держ. ун-ту внутр. справ. Сімф., 2008. 328 с.
4. Щодо сприяння зайнятості та захисту від безробіття : Рекомендації Міжнародної Організації Праці №176 від 1988 року. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_284 (дата звернення 23.03.2019).